

Projektni zadatak za MRR

SISTEM ZA PRAĆENJE URAVNOTEŽENOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG
REGIONANOG RAZVOJA

Republika e Kosovës
Republika KosovO-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada – Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za regionalni razvoj
Ministry of Regional Development

Priština, mart 2021.

ODELJENJE ZA REGIONALNO DRUŠTVENO-EKONOMSKO PLANIRANJE I ANALIZU

PROJEKTI ZADATAK ELEKTRONSKOG SISTEMA

Studija vidljivosti za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja na Kosovu i dizajn sistema

---

DOKUMENT JE IZRADILA RADNA GRUPA:

LEUTRIM GASHI, rukovodilac projekta
TOMOR CELA,

Sadržaj:

1.1	Svrha	7
1.2	Obim	8
1.3	Metodologija	9
1.4	Vreme sprovođenja.....	10
1.5	Skraćenice	11
1.6	Opštinski kontakti:	13
1.7	institucionalni kontakti:.....	15
1.8	Neki od sistema sa kojima ćemo razmenjivati podatke su:.....	18
1.9	Bezbednost	20
2.0	KARAKTERISTIKE ELEKTRONSKOG SISTEMA ZA PRAĆENJE Uravnoteženog REGIONALNOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG RAZVOJA.....	22
2.1	UVOŽENJE PODATAKA	23
2.2	UČITAVANJE DOKUMENATA I PODATAKA	24
2.3	METAPODACI	25
2.4	UPRAVLJANJE DOKUMENTIMA I PODACIMA	27
2.5	PRETRAŽIVANJE I PRONALAZENJE PODATAKA	28
2.6	PRENOŠENJE	29
2.7	IZVEŠTAVANJE.....	30
2.8	BRISANJE, IZMENA I PREMEŠTANJE ELEKTRONSKIH PODATAKA	31
2.9	INTEGRACIJA	32
2.10	NEFUNKCIONALNI ZAHTEVI	32
	Navigacija i korišćenje	32
	Početna strana	33
	Podrška.....	33

---

1. Skraćenice

Skraćenice korišćene u ovom dokumentu su sledeće:

MRR	Ministarstvo za regionalni razvoj
ASK	Agencija za statistiku Kosova
RM	Resorna ministarstva
ORDEPA	Odeljenje za regionalno društveno-ekonomsko planiranje i analizu
ORR	Odeljenje za regionalni razvoj
RR	Razvojni region
PURDER	Praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja
SPURDER	Sistem za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja
URR	Uravnoteženi regionalni razvoj

---

2. UVOD

Regionalni razvoj, kao tema, i oblast razvoja nije novost na Kosovu, on je odavno poznata, ali u smislu strukturnijeg korišćenja sredstava EU-a, poznat je od 2008. godine.

Uravnoteženi regionalni razvoj podrazumeva smanjenje razlika u pogledu društveno-ekonomskog razvoja i podizanje kvaliteta života u razvojnim regionima. Uravnoteženi regionalni razvoj se ne može postići bez izgradnje kapaciteta regiona, kako bi imali istinsku međuregionalnu konkurenciju. Potrebno je preduzeti mere za povećanje međuregionalne konkurencije, kako bi se postigao viši nivo produktivnosti, zaposlenosti i prosperiteta. Politika uravnoteženog regionalnog razvoja interveniše, kako bi se ispravile nejednakosti među različitim regionima jedne zemlje, kao i da se životni standard podiže na viši nivo jednakom stopom.

Ministarstvo regionalnog razvoja (MRR), u skladu sa svojim dužnostima i odgovornostima utvrđenim važećim zakonodavstvom i Planom rada za 2020. godinu, obezbedilo je izradu projektnog zadatka za sprovođenje studije vidljivosti, koja se odnosi na praćenje uravnotežen regionalnog društveno-ekonomskog razvoja. U okviru ovog zadatka takođe uključuje dizajn ili opis sistema koji će izgraditi MRR i koji će koristiti lica nadležna za praćenje i merenje regionalnog učinka.

Izrada projektnog zadatka za proučavanje vidljivosti i projektovanje sistema praćenja uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja je polazna osnova za izgradnju sistema praćenja društveno-ekonomskih kretanja razvojnih regiona. Ovim sistemom će se identifikovati sve odgovarajuće oblasti društvenog i ekonomskog razvoja na regionalnoj osnovi, pokazatelji za praćenje društveno-ekonomskog razvoja i putem ovog sistema će se uređivati praćenje ekonomskog i društvenog razvoja u razvojnim regionima i podsticanje, unapređenje i upravljanje regionalnim učincima, ovaj strateški cilj MRR-a.

---

3. Svrha

MRR je završilo i Strateški plan regionalnog razvoja od 2020. do 2030, koji je usvojen od strane Vlade.

MRR je već postavilo dugoročne strateške ciljeve u oblasti regionalnog razvoja na Kosovu. Deo strateških ciljeva MRR-a je izgradnja efikasnog sistema regionalnog učinka. Od 2017. godine, kada je MRR formirano kao novo ministarstvo, izradilo je i objavilo značajan broj analitičkih dokumenata koji se odnose na odraz uravnoteženog regionalnog razvoja na Kosovu. Ove aktivnosti je sproveo na osnovu dobre saradnje koju je uspelo da ostvari sa institucijama na centralnom (RM i ASK) i lokalnom nivou (opštine). Svake godine je MRR izradilo i objavilo najmanje dve (2) analize: 1) analizu kapitalnih ulaganja i 2) analizu uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja (subvencije i grantovi za poslovna preduzeća). Međutim, izveštavanje i prikupljanje podataka, njihova sistematizacija i odražavanje prema razvojnim regionima se, u nedostatku naprednog elektronskog sistema, obavlja ručno i u Excel-u.

Svrha MRR-a je da što tačnije i pravičnije odrazi uravnoteženi regionalni društveno-ekonomski razvoj na Kosovu, rešavanjem pitanja koja prevazilaze nadležnosti opština i koja se odnose na druge institucije i centralni nivo. Uravnoteženi regionalni društveno-ekonomski razvoj, sa nekih stanovišta prevazilazi opštinske granice utvrđene važećim zakonodavstvom i nije u vezi sa administrativnim pitanjima organizacije nivoa vlasti. Uravnoteženi regionalni društveno-ekonomski razvoj nije ograničen na nivo lokalnog ekonomskog razvoja, već ga prevazilazi odražavajući razvoj sektora i projekata koji se odvijaju u dve ili više opština.

Praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja je nova oblast koju institucije na centralnom nivou nisu odvijale. Izrada ovog dokumenta vrši se kako bi se stvorila polazna osnova za izgradnju sistema, kojim će upravljati MRR, a u njemu će biti uključeni kao zvanični lokalni i centralni korisnici u vezi sa uključivanjem podataka. Putem izgradnje sistema, sa podacima o društveno-ekonomskim kretanjima razvojnih regiona koje promovise MRR, se uticaće na uravnotežavanje ulaganja u regionima, kao i na tačan odraz oblasti u kojima imamo razvojnu stagnaciju i da se moramo više posvetiti napretku. Ovo takođe ima za cilj da istakne nejednakosti u različitim aspektima društveno-ekonomskog blagostanja u svim regionima Kosova i da odrazi promene tokom vremena, promovisući faktore koji utiču i one koji se vide kao prepreka.

Svrha ovog dokumenta je da MRR pokrene postupke i ugovori operatera ili kompaniju koja će identifikovati sve teme, oblasti, pokazatelje i odrediti način na koji će MRR obezbediti potrebne podatke za pregled društvenog razvoja i regionalne privrede. Putem tačnog odraz društveno-ekonomskih kretanja, uticaće se na orijentaciju strateških politika i uravnoteženo ulaganje resornih ministarstava u razvojne regione. Studija vidljivosti, pored identifikovanja oblasti, pokazatelja, metodologije prikupljanja

---

podataka, izveštavanja, treba da obezbedi MRR-u model sistema koji treba da se izgradi, kao i sve elemente efikasnosti koje treba da poseduje.

4. Metodologija izrade dokumenata

MRR je, odlukom br. 183 od 14. maja 2020, formiralo Radnu grupu koja se sastoji od pet (5) članova, koja je imala za cilj izradu ovog dokumenta. Radna grupa je održala četiri (4) radna konsultativnog sastanka do završetka dokumenta „Izrada projektnog zadatka za studiju vidljivosti za dizajn sistema za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja na Kosovu”.

Na osnovu Odluke br. 183, RG je za osnovu uzela analizu i pokazatelje za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja izrađene i objavljene 2019. godine, kao i strateške ciljeve MRR-a koji se odnose na uspostavljanje i razvoj efikasnog regionalnog sistema upravljanja učinkom. Takođe, ORDEPA je u cilju povećanja kvaliteta smernica održalo konsultativni sastanak sa drugim odgovarajućim odeljenjima resornih ministarstava kao što su (MPŠRR i MER).

5. Projektni zadatak za izradu studije vidljivosti i projektovanje sistema

Kako bi se detaljnije razradio sadržaj i opis procesa izrade studija i projektovao sistem praćenja uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja, prvobitno je pripremljeno nekoliko ciljeva.

Ciljevi koje MRR namerava da postigne putem sprovođenja studije vidljivosti za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja na Kosovu i projektovanje sistema su sledeći:

1. Putem vršenja studije vidljivosti koja se odnosi na praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja, MRR ima za cilj da definiše sve teme/aktivnosti (društvene i ekonomske) koje mogu predstavljati regionalna društvena i ekonomska kretanja i koja se mogu meriti i prikazati u periodima utvrđenim od strane MRR-a.
2. MRR ima za cilj da obezbedi izvor informacija koji se može koristiti u budućnosti, za vršenje praćenja uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja, koje su teme postupanja, a koje se mogu uključiti u uravnoteženi regionalni društveno-ekonomski razvoj, oblasti postupanja, koji su pokazatelji za merenje regionalnih društvenih i ekonomskih razvoja, vršenje procesa izveštavanja i prikupljanja podataka/metodologije rada, zainteresovane strane koje će biti uključene, opis očekivanih uticaja objavljenih analitičkih dokumenata od strane MRR-a za redovno praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja itd. Sve aktivnosti koje će studija sadržati i koje MRR preporučuje da se sprovedu u budućnosti, trebaju biti u skladu sa važećim zakonodavstvom i poštujući oblast delovanja ostalih institucija.

-
3. Za MRR će se razviti elektronski sistem za merenje društvenih i ekonomskih razvoja na regionalnoj osnovi, zatim ih konkretizujući po jedinicama (opštinama) ili specifičnija pitanja (oblasti i sektori). Koji treba da bude njegov sadržaj, ko mogu biti korisnici i njihov broj, bezbednost i održavanje, promene i izmene, softverska dokumentacija, na kojoj platformi treba da se razvija itd.
  4. Svi elementi koji se odnose na elektronski sistem za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja (regionalnog učinka) će biti predstavljeni u posebnom delu koji će MRR koristiti za zaključivanje ugovora sa kompanijom koja će razvijati ovaj sistem.
  5. Nakon analize svih pitanja koja se odnose na praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja, utvrđivanje pokazatelja koji će se koristiti itd, MRR će obezbediti efikasan sistem za merenje društveno-ekonomskog razvoja/regionalnog učinka i predstavljanje putem objavljivanja društveno-ekonomskih analiza ili drugih dokumenata, u određenim vremenskim periodima (godišnjim ili dužim).

Ponuđač, koji će izvršiti ovu studiju, treba da ispuni i izvrši najmanje sledeće radnje:

- Da bude operater sa iskustvom u ovoj oblasti (najmanje 3 godine), sa najmanje tri (3) ugovora (gde su prikazane vrednosti, datumi, priroda i mesto obavljanja) za pružanje sličnih usluga pruženih u poslednje tri (3) godine za privatne ili javne institucije, od poslednjeg dana objavljivanja obaveštenja o ugovoru i da se dokaže preporukama.
- Operater treba da dokaže da ima dovoljne kadrovske kapacitete za pružanje usluga, stručno lice sa visokim kvalifikacijama:
  1. Da ima završeno univerzitetsko školovanje - master, uz pružanje dokaza „Diploma” iz oblasti informacionih tehnologija, odnosno računarskih nauka;
  2. Da ima univerzitetsko školovanje - master, uz pružanje dokaza „Diploma” iz društvenih oblasti;
  3. Da stručno lice ima završene osnovne studije univerzitetskog školovanje u oblasti ekonomije;
  4. Pet (5) programera koji su završili osnovne studije univerzitetskog školovanja ili licencirano stručno školovanje u oblasti (IT-a) razvoja softvera; i
  5. Da dizajner sistema ima završeno master univerzitetsko školovanje u oblasti dizajna.Stručna lica takođe trebaju imati radno iskustvo na najmanje dva (2) posla ili usluga u odgovarajućim oblastima. Takođe za iskustvo, navedite dokaze: ugovore o radu/angažmanu, poželjno i proizvode.
- Operater će pružiti dokaze o ekonomskoj podobnosti, dokaze iz banke o prometu u poslednje tri (3) godine, ne manje od 100.000,00 evra.

-
- Proces razvoja sistema vodi operater, zajedno sa procesom konsultovanja dokumenta sa institucionalnim predstavnicima koje imenuje MRR.
  - Sistem za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja treba da sadrži opis parametara na kojima će se graditi informacioni/elektronski sistem (praćenje), koji treba da omogući i vizuelnu prezentaciju, povezanost sa uključenim institucijama, rokove za unos podataka, obrađivane oblasti, pokazatelje, sistem provere identiteta korisnika, obračun kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja itd.
  - Tokom procesa, MRR zadržava pravo da podnese dodatne zahteve za njihovo učešće u studiji vidljivosti ili projektovanju sistema.

MRR je odgovorno za obezbeđivanje i stavljanje na raspolaganje:

- MRR će za operatera imati na raspolaganju svu dokumentaciju izrađenu i objavljenu (u 2018, 2019. i 2020) i koja bi predstavljala jedan od izvora informacija za stvaranje i razvoj sistema.

Rezultati projekta:

- Operater treba da MRR-u održi dve (2) prezentacije proizvoda/studije koju priprema, kako bi dao mogućnost osoblju MRR-a da predloži komentare.
- Sistem se mora dostaviti MRR-u u elektronskom obliku i MRR će zadržati autorsko pravo.

1.1 Svrha

Stvaranje i projektovanje elektronskog digitalnog sistema za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja na Kosovu je veoma neophodno, kako bi imali jasnu sliku sveobuhvatnog razvoja na nivou Republike Kosovo.

Digitalizacija procesa i usluga na regionalnom nivou je odavno jedan od najnužnijih zahteva, kao način pružanja efikasnijih usluga i povećanja kvaliteta i tačnog i detaljnog izveštavanja. Od posebnog je značaja da, pored prikupljanja podataka u regionima Kosova, postoji i bolje praćenje i da na osnovu realnih podataka, koje će pružiti elektronski sistem i merenje učinka, možemo da orijentišemo ulaganja i strateške politike ekonomskog karaktera u pojedinim regionima.

Izveštaj o studiji vidljivosti za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja na Kosovu i projektovanje sistema ima za cilj da stvori platformu koja će biti primenjena u svim opštinama Kosova, sa osvrtom na odgovarajuće parametre i karakteristike na regionalnom nivou, tako da razmena podataka, interakcija sistema i izveštavanje obezbede jasniji i transparentniji pregled, gde će ova studija biti smernice koje će se koristiti u budućnosti, kao alat za sprovođenje pristupa podacima i povećanje efikasnosti za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja na Kosovu, gde je takođe deo ispunjavanja standarda Evropske unije za Kosovo i posebno Ministarstva za regionalni razvoj.

1.2 Obim

Tokom izrade izveštaja za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja na Kosovu i projektovanja sistema, glavni fokus delokruga su regioni Kosova, odnosno opštine, zatim ministarstva, gde će oni usko saradivati i podržavati pružanjem usluga iz svojih postojećih elektronskih sistema IT-a, kao i Agencije koje će takođe svojim podacima podržavati, gde će u realnom vremenu ili periodično obogaćivati naš sistem potrebnim podacima za izradu izveštaja i orijentaciju kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih ulaganja. Ova razmena informacija između institucija će se vršiti na osnovu međuinstitucionalne saradnje, putem dogovaranja procesa, uvek u skladu sa važećim zakonima Republike Kosovo.

U okviru ove analize su identifikovane sledeće oblasti, u kojima treba proceniti nivo sistema:

1. Evidencija postojećih sistema.
2. Trenutni način razmene informacija među njima.
3. Budući zahtevi za razmenu informacija između regiona - opština, agencija i ministarstava.
4. Procesi i usluge koje trenutno nisu digitalizovani (ručni).

1.3 Metodologija

Imajući u vidu zahteve i glavnu svrhu ove studije, metodologija koja se prati zasniva se na sledećim koracima:

- Sastavljanje spiska ključnih sistema i institucija u ovom projektu.
- Prikupljanje informacija i dubinska analiza postojećih sistema od strane odgovornih lica. Izrada upitnika za procenu kapaciteta, karakteristika i potreba.
- Preporuka o sistemima i resursima.
- Predlaganje najprikladnijih platformi koje se odnose na region i EU, sa posebnim naglaskom na analizu međunarodnog sistema regionalnog razvoja (Info regio - EU Regional Policy - European Commission).
- Presentacija i tumačenje rezultata prema zahtevima MRR-a.
- Izveštaji i predlozi od strane sistema.

1.4 Vreme sprovođenja

Faze	Glavne tačke	Vreme
Prikupljanje informacija (prva faza)	<ul style="list-style-type: none"> • Izbor ključnih institucija • Izbor ključnih sistema • Izrada upitnika za procenu	(10 dana)
Procena sistema (druga faza)	<ul style="list-style-type: none"> • Procena kapaciteta<ul style="list-style-type: none"> - Hardver - Softver - Pravni • Procena prema mogućnostima delovanja • Procena prema bezbednosti sistema	(10 dana)
Dokumentacija i mapiranje sistema prema 1. i 2. fazama (treća faza)	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentacija i opšti izveštaj (detaljna analiza) • Mapiranje prema softverskoj infrastrukturi • Mapiranje prema značaju i mogućnostima delovanja • Preporuka za odabir infrastrukture i rešenja	(10 dana)
Razvoj baze podataka	<ul style="list-style-type: none"> • Sažetak informacija za bazu podataka • Izrada baze podataka prema izveštaju i preporukama • Veze i odnosi prema zahtevima u bazi podataka sa postojećim bazama podataka za prijem podataka	(15 dana)
Razvoj aplikacije	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada obrazaca u skladu sa zahtevima • Veze sa API-jem ili poveznice mrežnih usluga (WEB Services) koje omogućavaju komunikaciju sa ostalim aplikacijama • Testiranja • Objavljanja	(30 dana)

Tabela 1. Vreme implementacije

1.5 Skraćenice

ABEF13	Anketa o budžetu domaćinstava
KARB	Kosovska agencija za registraciju bnisa
ARIS	Address Registration Information System
PAK	Poreska administracija Kosova
AID	Agencija za informaciono društvo
ASK	Agencija za statistiku Kosova
ASP.NET	Active Server Pages .NET
ASYCUDA	Automated System for Customs Data
AVHK	Agencija za veterinu i hranu Kosovska
ARP	Agencija za razvoj poljoprivrede
EU	Evropska unija
ZOK	Zavod za osiguranje Kosova
BMS	Border Management System
CRM	Customer Relations Management
BP	Baza podataka
CK	Carina Kosova
OID	Odeljenje za izradu dokumenata
ODAM	Odeljenje za državljanstvo, azil i migracije
DVIS	Domestic Violence Information System
IPC12	Indeks potrošačkih cena
IPZU	Inspekcija i praćenje zdravstvenih ustanova
SSK	Sudski savet Kosova
KPIS	Kosovo Police Information System
SRK	Skupština Republike Kosovo
LZU	Licenciranje zdravstvenih ustanova
LFS	Labour Force Statistics
LMIS	Labour Management Information System
MJU	Ministarstvo javne uprave
MALS	Ministarstvo administracije lokalne samouprave
MONT	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije
MP	Ministarstvo poljoprivrede
MF	Ministarstvo finansija
MŽSPP	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
MIP	Ministarstvo inostranih poslova
MZ	Ministarstvo zdravlja
MS-SQL	Microsoft SQL

MTI	Ministarstvo trgovine i industrije
OnTra	Online Tracking
PIVO	Platforma za informisanje u visokom obrazovanju
PK	Policija Kosova
PPIdb	Product Price Index Database
PRIMS	Police Resource Information System
DT	Državno tužilaštvo
RIMS	Resource Information Management System
SEZS	Sistem za evidentiranje zdravstvenih statistika
SUP	Sistem za upravljanje prihodima
SUDS	Sistem za upravljanje dosjeima sudija
SUIVO	Sistem za upravljanje informacijama u visokom obrazovanju
SUFZ	Sistem za upravljanje farmaceutskim zalihama
SULjR	Sistem za upravljanje ljudskim resursima
ISUZ	Informacioni sistem za upravljanje zapošljavanjem
ISKZ	Informacioni sistem katastarskog zemljišta
SEPS	Sistem elektronskog podnošenja u sudovima
SDP	Sistem dolaska na posao
SzUP	Sistem za upravljanje projektima
IT	Informaciona tehnologija
VPN	Virtual Private Network
KP	Kancelarija premijera

Tabela 2. Skraćenice

1.6 Opštinski kontakti:

Opština:	Opštinski službenik	Odeljenje	Elektronska pošta
Dečane			
Đakovica			
Glogovac			
Gnjilane			
Dragaš			
Istok			
Kačanik			
Klina			
Kosovo Polje			
Kamenica			
Leposavić			
Lipljan			
Obilić			
Orahovac			
Peć			
Podujevo			
Priština			
Prizren			
Srbica			
Štimlje			
Štrpce			
Suva Reka			
Uroševac			
Vitina			
Vučitrn			
Zubin Potok			
Zvečan			
Mališevo			
Novo Brdo			
Severna Mitrovica			
Južna Mitrovica			
Klina			
Elez Han			
Mamuša			
Gračanica			

Ranilug			
Parteš			
Klokot			

1.7 institucionalni kontakti:

Artan Dreshaj, direktora Sektora za administraciju sistema i komunikacija

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Mensur Maloku, administrator sistema Katedra za informacione tehnologije

Ministarstvo pravde

Resim Novobërdaliu, DBA Odeljenje za informacione tehnologije

Ministarstvo pravde

Afërdita Thaçi, IDE direktorka Direkcije za informacione tehnologije

Kosovska katastarska agencija

Rifat Hyseni, direktor informacionih tehnologija

Poreska administracija Kosova

Ilir Hetemi, Administrator baza podataka

Državno tužilaštvo

Bekir Morina, rukovodilac sektora informacionih tehnologija

Carina Kosova

Agim Qela, direktor IT-a

Ministarstvo finansija

Sead Sinani, administrator sistema Odeljenja za informacione tehnologije

Kancelarija premijera

Fatmir Stublla, administrator sistema Odeljenja za informacione tehnologije

Kancelarija premijera

Shpetim Kalludra, Odeljenje za informacione tehnologije

Ministarstvo rada i socijalne zaštite

Vedat Macastena, službenik IT-a

Kosovska agencija za registraciju biznisa

Dardan Xhoshi, administrator sistema

Agencija za statistiku Kosova

Vullnet Kabashi, direktor sektora IT-a

Skupština Republike Kosovo

Merita Prestreshi, službenica IT-a

Skupština Republike Kosovo

Genc Blakqori, službenik za mreže

Skupština Republike Kosovo

Poliksena Berisha, službenica IT-a za opštine

Ministarstvo administracije lokalne samouprave

Shehadin Rustemi, službenik IT-a

Ministarstvo administracije lokalne samouprave

Gazmend Krasniqi, direktor Odeljenja IT-a

Policija Kosova

Fëllanza Balaj, direktorka

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja

Zenel Hisenaj, v. d.

Odeljenje zdravstvenog informacionog sistema

Ministarstvo zdravlja

Afërdita Arifi, direktorka Odeljenja IT-a i logistike

Ministarstvo inostranih poslova

Ardian Berisha, administrator baze podataka

Sudski savet Kosova

Mubekir Beqiri, administrator vladine mreže

Agencija za informaciono društvo

Nazmi Çollaku, službenik za informacione tehnologije

Agencija za veterinu i hranu Kosova

Elhami Hajdari, službenik za informacione tehnologije

Agencija za razvoj poljoprivrede

Teuta Sopjani, službenik za informacione tehnologije

Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije

Granit Elshani, službenik za informacione tehnologije

Ministarstvo trgovine i industrije

Bekim Hoxha, direktor

Odeljenje za izradu dokumenata

Abedin Mehmeti, rukovodilac Odseka (AFIS i SYSTEMS)

Odeljenje za izradu dokumenata

1.8 Neki od sistema sa kojima ćemo razmenjivati podatke su:

Sistem \ App	URL	Opis
e-Kosovo	https://ekosova.rks-gov.net/	Platforma za mrežne usluge. Državna platforma na kojoj se elektronskim putem pružaju javne usluge koje se nalaze u kancelarijama i fizičkim šalterima institucija.
Ministarstvo unutrašnjih poslova	Sistem civilnog statusa Republike Kosovo	Sistem civilnog statusa i obezbeđivanje službene i lične dokumentacije građana Republike Kosovo.
E-Imovina	https://e-pasuria.rks-gov.net/	Sistem za upravljanje imovinom, ili skraćeno e-Imovina, razvijen je za potrebe Vlade Republike Kosovo. E-Imovina je sprovedena u svim ministarstvima, opštinama, agencijama i drugim institucijama od značaja za državu Kosovo. Putem ovog sistema se upravlja svom imovinom (imovinom, potrošnim materijalom itd) institucija.
e-Arhiva	https://e-arkiva.rks-gov.net/	Razvijen je za potrebe kosovskih institucija. Sistem je sproveden u opštinama, ministarstvima, agencijama i drugim institucijama Republike Kosovo. Putem ovog sistema stvorena je centralizovana elektronska arhiva naših institucija.
Mrežna poslovna preduzeća	https://e-bizneset.rks-gov.net/	Mrežna registracija i licenciranje poslovnih preduzeća.
Agencija za registraciju biznisa	https://arbk.rks-gov.net/	Elektronski sistem za prikaz podataka poslovnih preduzeća.
Agencija za registraciju biznisa	https://rbk.rks-gov.net/	SISTEM ZA REGISTRACIJU POSLOVNIH PREDUZEĆA NA KOSOVU
Agencija za registraciju biznisa	https://arbk-rp.rks-gov.net/	SISTEM REGISTRACIJE POSLOVNIH HIPOTEKA NA KOSOVU
e-škola	https://e-planprogrami.rks-gov.net/User/LogOn?ReturnUrl=%2f	Posvećeno MONT-u
SUIVO	MONT	SISTEM ZA UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA VISOKOG OBRAZOVANJA (SUIVO)
Sistem za upravljanje	http://smd.rks-gov.net/	Razvijen je za potrebe kosovskih institucija. Sistem je

dokumentima		sproveden u opštinama, ministarstvima, agencijama i drugim institucijama Republike Kosovo. Putem ovog sistema se stvara centralizovano upravljanje dokumentima u našim institucijama.
Sistem ljudskih resursa	http://simbni.rks-gov.net/	Sistem ljudskih resursa
Usluge komunikatora (Office Communicator 2007 R2)	http://www.rks-gov.net/sk-AL/vegeza/Pages/Communicator.aspx	U okviru strategije e-uprave, institucije Republike Kosovo su sprovele projekat Usluge komunikatora (Office Communicator 2007 R2).
Državni e-portal	http://www.rks-gov.net	Razvijen je da obezbedi centralni pristup informacijama i uslugama koje pružaju vladine institucije.
Sistem upravljanja projektima SzUP	http://smp/smp/	Sistem upravljanja projektima
e-Turizam	https://e-turizmi.rks-gov.net/LogIn.aspx?l=0	Turistički sistem
MINISTARSTVO ZDRAVLJA	https://mshvs.rks-gov.net/	Sistem upravljanja zalihama lekova
MINISTARSTVO ZDRAVLJA	https://sessh.rks-gov.net/#/Home	Zdravstveni informacioni sistem i izveštavanje o statističkim zdravstvenim podacima
MINISTARSTVO ZDRAVLJA	https://rhmsh.rks-gov.net/	Licenciranje
MINISTARSTVO ZDRAVLJA	https://smsf.rks-gov.net/	Sistem za upravljanje zalihama lekova za Odeljenje za zatvore
KOSOVSKA AGENCIJA KATASTARSKA	http://geoportal.rks-gov.net/	Geoportal
KOSOVSKA AGENCIJA KATASTARSKA	https://sikt-online.rks-gov.net/Online/	Sistem digitalnih katastarskih usluga

---

1.9 Bezbednost

Nivo bezbednosti sa gledišta elektronske komunikacije unutar vlasti na osnovu studije i ankete je veoma zadovoljavajući, ali nesumnjivo postoji potreba za većim napredovanjem u budućim planskim periodima, posebno u slučajevima kada komunikacija prelazi domene određenih odeljenja ili agencija u svrhu razmene informacija između njih ili čak sa građanima.

Sa unutrašnjeg gledišta, Vlada Republike Kosovo ima domen kontrolora koji vrši bezbednu proveru identiteta za pristup unutrašnjoj mreži u svim odgovarajućim institucijama. Što se tiče međusobne komunikacije sa institucijama, osim putem nezavisne optičke mreže, ova veza se ostvaruje putem VPN-a i informacije se razmenjuju na šifrovan način.

Sprovođenje bezbednosnih politika i jasnih postupaka, koji će jasno predstaviti način na koji lice ili subjekt pristupa informacijama od interesa u elektronskom obliku, neophodno je kao ključni deo gledišta bezbednosti i razmene između organa državne uprave. U tom pogledu, vredi napomenuti i činjenicu da je AID, kao telo odgovorno za unutrašnju i spoljnu organizaciju IT sistema za Vladu Republike Kosovo, takođe odgovorno za definisanje ovih postupaka, stoga ćemo mi kao ministarstvo elektronski sistem za uravnoteženi regionalni društveno-ekonomski razvoj postaviti na servere AID-a, gde će postojati dovoljna bezbednost od pokušaja zloupotrebe mrežene aplikacije i neovlašćenog prijavljivanja u sklopu provere identiteta u sistemu korišćenjem jakih korisničkih imena i lozinke preko kojih će se ostvariti potpuno pouzdana komunikacija.

Elektronski sistem za uravnoteženi regionalni društveno-ekonomski razvoj mora biti u potpunom skladu sa propisom za razvoj aplikacija na državnom nivou i biće unapred skeniran od strane stručnih lica AID-a za podobnost i prihvatljivost postavljanja na svoje servere.

Sistem treba da:

- onemogućiti neovlašćenim korisnicima pristup aplikaciji.
- omogućiti pristup aplikaciji samo prethodno ovlašćenim licima i spisku ovlašćenja za pristup sistemu.
- obezbedi skladištenje dokumenata u sistemu u skladu sa politikama i procedurama MRR-a u pogledu skladištenja i dugovečnosti elektronskih dokumenata.
- ponudi nula toleranciju za gubitak elektronskih dokumenata.
- Uverite se da ne izgubite dokumente tokom raznih migracija i transfera.

-
- obezbedi očuvanje originalnog formata elektronskih dokumenata nakon migracije informacija MRR-a.
  - obezbedi skladištenje dokumenata tokom prenosa elektronskih dokumenata.

Sistem treba da:

- omogućiti klasifikaciju elektronskih dokumenata sa gledišta bezbednosti.
- omogućiti klasifikaciju dokumenata na ova četiri nivoa:
  - Unutrašnji pristup MRR-a sa izuzecima;
  - Ograničen pristup;
  - Poverljivi pristup.
- omogućiti povećanje ili smanjenje nivoa pristupa na osnovu potreba MRR-a:
  - Oznaka „Unutrašnji pristup MRR-a”. Dokumenti koji nisu javni i imaju niži stepen poverljivosti moraju imati oznaku unutrašnji pristup MRR-a. Ove dokumente mogu da pogledaju i pročitaju svi zaposleni u Ministarstvu za regionalni razvoj, koji su ovlašćeni da pregledaju dokumente putem pristupa. Provere identiteta za pregled dokumenata moraju se dobiti unapred. Objavljivanje ovih dokumenata bez prethodnog odobrenja šteti interesima Ministarstva za regionalni razvoj.
  - Oznaka „Ograničen pristup” identifikuje dokumente koji imaju najviši stepen poverljivosti i čije neovlašćeno otkrivanje ozbiljno šteti interesima Ministarstva za regionalni razvoj.
  - Oznaka „Poverljivi pristup” identifikuje dokumente sa najvišim stepenom poverljivosti čije otkrivanje ozbiljno šteti interesima Ministarstva.
  - Pristup ovim dokumentima trebalo bi da bude ograničen i strogo vođen.

2.0 KARAKTERISTIKE ELEKTRONSKOG SISTEMA ZA PRAĆENJE URAVNOTEŽENOG REGIONALNOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG RAZVOJA

Sistem mora da obezbedi mogućnost upravljanja elektronskim informacijama ministarstva počevši od pokretanja, saradnje tokom izrade, ovlašćene raspodele, završetka i čuvanja elektronskih podataka tokom njihovog životnog veka, unapred utvrđenih od strane MRR-a, i mora da ispunjava uslove kao sledeći:

- Poverljivost
  - Sistem mora biti u stanju da radi, na neprekidnoj osnovi, u skladu sa procedurama MRR-a u vezi sa elektronskim upravljanjem podacima.
  - Elektronski sistem treba da bude u stanju da podrži promene MRR-a i treba da obezbedi da se karakteristike elektronskih dokumenata neće promeniti nakon bilo kakvog prenosa podataka ili dokumenata i razmene iz drugih sistema.
  - Sistem mora biti u stanju da prima i snima elektronske dokumente nastale funkcijama i aktivnostima MRR-a.
  - Sistem treba da omogući organizaciju dokumenata na način da odražava procese MRR-a.
  - Elektronski sistem treba da štiti elektronske dokumente od mogućih izmena ili uništenja.
  - Elektronski sistem treba da ostavlja tragove na svakom promenjenom ili brisanom dokumentu i pristupe njemu.
  - Elektronski sistem treba da funkcioniše kao glavni izvor informacija i treba da omogući pristup ovlašćenim korisnicima
- Integritet
  - Kako bi se sprečio neovlašćeni pristup, premeštanje i brisanje dokumenata i podataka, elektronski sistem treba da obezbedi mere kontrole kao što su strogo praćenje pristupa sistemu, provera korisnika, ovlašćeno uništavanje dokumentacije i bezbednost.
- Usklađenost
  - Elektronski sistem mora da funkcioniše u skladu sa zakonskim zahtevima Republike Kosovo.
- Sveobuhvatnost
  - Elektronski sistem mora da upravlja elektronskim dokumentima ili podacima koji proizilaze iz čitavog spektra aktivnosti prema pokazateljima navedenim u priloženom izveštaju.

-
- Upotrebljivost
    - Elektronski sistem treba da omogući lako pronalaženje elektronskih podataka, izdvajanje izveštaja i dokumenata iz sistema i čuvanje dokumenta u skladu sa zahtevima MRR-a.
  - Sistematsko upravljanje elektronskim dokumentima i podacima
    - Elektronski sistem treba da omogući sistematsko upravljanje elektronskim podacima mora početi od stvaranja, održavanja i uništavanja.

2.1 UVOŽENJE PODATAKA

Elektronski sistem za praćenje uravnoteženog regionalnog društveno-ekonomskog razvoja treba da omogući uvoženje podataka iz navedenih sistema, ali i iz drugih postojećih međuresorskih sistema, kako bi se putem poveznica ili mrežnih usluga u cilju što potpunijeg prikazivanja pokazatelja sa stvarnim vrednostima, koje će se stvarati u okviru vladine, ali i opštinske mreže.

Podaci će biti uglavnom logički, odnosno vrednosti ili brojke, koje će biti jasni pokazatelji, koji će obogatiti elektronski sistem za uravnotežen regionalni društveno-ekonomski razvoj, gde će se potom obrađivati prema svom karakteru i odgovarajućim kategorijama, sastavljanjem spiskova, tabela, dijagrama, funkcija, ali i sačinjavanjem izveštaja gde onda ove podatke treba da obradi veštačka inteligencija integrisana u sistem prema našim uputstvima, tako da mogu da prikazuju rezultate i vrše poređenja između odgovarajućih regiona.

Komunikaciju između ove razmene će obezbediti postojeći sistem i tehnološka infrastruktura unutar javnih institucija Republike Kosovo, koje održava AID i šire.

Pored toga što se će se podaci automatski uvoziti iz drugih sistema, takođe treba da postoji mogućnost da se učitavaju putem elektronskih dokumenata, kao što je excel ili druge vrste prihvatljive za sistem.

Sistem treba da:

- garantuje da dokumenti i podaci koji se šalju sistemu moraju zadržati svoj prvobitni oblik.
- omogući ovlašćenim korisnicima da šalju dokumente u svim formatima na sledeći način:
  - Word;
  - Excel;
  - PowerPoint;
  - Access;
  - Digitalne šeme i karte;

-
- Foto dokumenti;
    - Svi ostali formati dokumenata.
  - omogući slanje dokumenata koji postoje elektronski direktno sa bilo kog računara, od bilo kog ovlašćenog korisnika.
  - omogući slanje elektronske pošte direktno od bilo kog ovlašćenog korisnika, postajući tako oblik unutrašnje komunikacije.
  - omogući slanje dokumenata i podataka iz postojećih aplikacija Republike Kosovo i MRR-a.
  - omogući slanje dokumenata iz svih ostalih izvora dokumenata u MRR-u.
  - omogući masovno slanje elektronskih dokumenata ili slanjem puta do mesta gde se nalazi uskladišteni dokument.
  - sačini sopstveni referentni broj koji će omogućiti MRR-u da masovno šalje dokumente sa istim imenom.
  - omogući korisniku da preimenuje dokumente sa istim imenom.

2.2 UČITAVANJE DOKUMENATA I PODATAKA

Sistem treba da:

- registruje i upravlja svim dokumentima, bez obzira na format i strukturu elektronskog dokumenta.
- obezbedi da su svi poslani dokumenti praćeni klasifikacionom šemom u skladu sa zahtevima MRR-a.
- omogući pojedinačno slanje dokumenata i podataka.
- omogući korisnicima da izaberu skup, gde će postaviti dokument.
- omogući korisniku da pošalje dokument u elektronskim dosijeima, iz kojih se dosjei dokumenta preuzimaju na obradu ili čitanje na zahtev, odnosno prema kategoriji ili gde se nalazi pokazatelj.
- omogući masovno slanje dokumenata u elektronski sistem.
- sačini automatski izveštaj u trenutku slanja podataka u sistem.
- Izveštaj treba da sadrži informacije o broju poslanih dokumenata ili podataka, rezultatu slanja kao i vremenu slanja, kao i o bilo kojoj drugoj oblasti prema izboru.
- Prilikom slanja dokumenata ili podataka, treba da omogući praćenje na oba sistema.

2.3 METAPODACI

Metapodaci su strukturisane informacije o elektronskom dokumentu, koji omogućavaju stvaranje, upravljanje i korišćenje elektronskih dokumenata tokom njihovog životnog ciklusa.

Metapodaci podrazumevaju indeksiranje i obogaćivanje elektronskih dokumenata dodatnim podacima.

Sistem treba da:

- primeni metapodatke na sve elektronske dokumente na svim nivoima skupa;
- omogući stvaranje spiska metapodataka i stvaranje novih metapodataka;
- podržava formate podataka definisane u ISO 8601;
- primeni metapodatke pri uvoženju podataka ili stvaranja novog dokumenta;
- dozvoli unošenje elektronskih dokumenata, ukoliko obavezni metapodaci nisu popunjeni;
- dozvoli administratoru aplikacije da definiše obavezne i opcione metapodatke;
- bude u stanju da identifikuje obavezne i opcione metapodatke i deluje u skladu sa njihovim nivoom u smislu značaja;
- omogući nasleđivanje hijerarhijskih metapodataka skupa i elektronskih dokumenata iz skupa pre dolaska;
- ograniči broj metapodataka dozvoljenih za svaki dokument, skup ili klasu;
- koristi sadržaj metapodataka za utvrđivanje funkcionalnosti elektronskih dokumenata. Koristeći informacije dobijene sa metapodacima, sistem identifikuje dokument u smislu bezbednosti, značaja i upravlja pristupom;
- omogući ažuriranje i promenu metapodataka za različite elektronske dokumente u zavisnosti od potreba i zakonskih obaveza MRR-a;
- podržava najmanje sledeće formate metapodataka:
  - Abecedne,
  - Alfaniumeričke,
  - Numeričke,
  - Datume,
  - Logičke formate (da/ne; tačno/netačno);
- omogući pretragu elektronskih dokumenata poznavanjem svih gore navedenih oblika metapodataka;

-
- pruži mogućnost automatskog izvođenja elemenata metapodataka iz dokumenta u trenutku unošenja dokumenta ili podataka u sistemu (npr. ime poslovnog preduzeća, registarski broj, jedinstveni identifikacioni broj, grad, adresu, datum registracije, status, ime vlasnika i druge podatke prema karakteru i kategoriji podataka) koje će sistem prikazati po potrebi ili kao što je definisano od strane MRR-a;
  - omogući prikaz spiska metapodataka u opadajućem prozoru;
  - omogući korisniku da bira sa spiska metapodataka koje pruža opadajući prozor;
  - omogući korisniku da otkuca dodatne metapodatke, ukoliko ih opadajući prozor ne pruža;
  - omogući preuzimanje metapodataka iz sistema;
  - obezbedi se da se metapodaci ne menjaju prilikom unosa elektronskih dokumenata;
  - spreči automatsku izmenu metapodataka elektronskih dokumenata uvezenih iz drugih aplikacija;
  - omogući ovlašćenim korisnicima da ručno vrše izmene metapodataka elektronskih dokumenata uvezenih iz drugih aplikacija;
  - spreči promenu metapodataka od strane neovlašćenih korisnika;
  - Elementi metapodataka za šemu klasifikacije:
    - Imenovanje - Ovaj element može biti naziv pokazatelja odgovornog za šemu klasifikacije,
    - Identifikacioni broj,
    - Opis,
    - Elementi definisani za korisnike,
    - Ostali elementi na zahtev iz priloženog izveštaja.

Elementi mandata za klasu i skup:

- Identifikacioni broj,
- Naziv,
- Opis,
- Datum stvaranja klase ili skupa,
- Dan zatvaranja,
- Trenutni status (otvoren, nedostaje ili zatvoren),
- Osoba ili položaj odgovoran za održavanje klase ili skupa,

-
- Prava pristupa ovlašćenih korisnika,
  - Prava pristupa ovlašćenim grupama,
  - Nivo bezbednosti,
  - Datum brisanja,
  - Izbrisano od strane,
  - Klasifikacija,
  - Istorijat klasifikacije,
  - Ponovna klasifikacija,
  - Veze sa drugim skupovima,
  - Rok čuvanja.

Elementi metapodataka za dokumente i elektronske podatke:

- Identifikacioni broj,
- Naziv,
- Naslov,
- Predmet,
- Lice odgovorno za održavanje elektronskog sistema,
- Datum prijema dokumenta ili podataka iz sistema,
- Pošiljalac,
- Primalac,
- Vrsta dokumenta,
- Nivo bezbednosti,
- Pokazatelj za vitalne dokumente i podatke,
- Pokazatelj za klasifikovane dokumente ili podatke,
- Rok čuvanja.

2.4 UPRAVLJANJE DOKUMENTIMA I PODACIMA

Dokumenti Ministarstva za regionalni razvoj postoje u elektronskom i fizičkom obliku. Dokumenti u fizičkom obliku su dokumenti na papiru. Odnos između fizičkih i elektronskih dokumenata se veoma razlikuje.

Sistem treba da:

- omogući i upravljanje fizičkim dokumentima;
- obezbedi funkcionalnost fizičkih dokumenata;

-
- Fizički dokumenti se ne mogu registrovati u sistemu, ali sistem mora da omogućiti registraciju i održavanje metapodataka, markera i veza između dokumenata ili fizičkih skupova sa dokumentima ili elektronskim skupovima koji će biti uskladišteni u prostoru u okviru odgovarajućeg modula institucije koja šalje;
  - omogućiti definisanje fizičkih skupova i trebalo bi da omogućiti isto upravljanje fizičkim dokumentima sa elektronskim dokumentima i podacima;
  - u klasifikacionoj šemi definiše skupove koji sadrže dokumente obe prirode, elektronske i fizičke dokumente, ukoliko postoje;
  - omogućiti integrisano upravljanje za obe vrste dokumenata;
  - identifikuje i kategorizuje fizičke dokumente, koji se odnose na elektronske dokumente putem metapodataka, kao hibridne;
  - omogućiti povezivanje metapodataka između elektronskih podataka i dokumenata putem mrežnih usluga;
  - omogućiti da marker identifikuje podatke;
  - omogućiti da marker identifikuje tačno mesto podataka;
  - omogućiti da se skupovi koje sadrže fizičke i elektronske dokumente, koji dele iste metapodatke, definišu kao hibridni sistemi skupova i da ih treba tretirati kao hibridne skupove;
  - omogućiti različite konfiguracije elemenata metapodataka za fizičke i elektronske skupove;
  - omogućiti fizičkom skupu, koji je hibrid sa elektronskim skupom, da koristi isti naslov, referentni broj i druge informacije;
  - razlikuje fizički skup koje je hibridan sa elektronskom skupom i koji koristi podatke elektronskog skupa i identifikovan je kao fizički skup, treba da bude označeno znakom koji ukazuje da je ovo pridruživanje fizički skup;
  - metapodaci za skupove i fizičke dokumente trebaju da sistem ne sadrži informacije o arhiviranju ili pridruživanju fizičkih dokumenata;
  - omogućiti praćenje kretanja skupova i fizičkih dokumenata;
  - omogućiti da prilikom pretraživanja i pronalaženja fizičkih dokumenata, ovi dokumenti budu praćeni metapodacima;
  - omogućiti da fizički dokumenti imaju bezbednosne kategorije, isto kao i elektronski dokumenti;
  - obezbedi mogućnost kontrole pristupa i bezbednosti dokumenata;
  - omogućiti registraciju i prepoznavanje dokumenata i podataka.

2.5 PRETRAŽIVANJE I PRONALAZENJE PODATAKA

Sistem treba da:

- omogućiti ovlašćenim korisnicima da pretražuju i pronalaze elektronske podatke i dokumente u svim oblicima;

-
- omogućiti pretragu pokazatelja na osnovu imenovanja;
  - omogućiti pretragu pokazatelja na osnovu sadržaja;
  - omogućiti pretragu pokazatelja na osnovu datuma;
  - omogućiti pretragu na osnovu drugih informacija koji sadrže metapodatke izveštaja;
  - dobiti informacije o licu koje je sačinilo podatke pokazatelja;
  - omogućiti davanje informacija o aplikaciji u kojoj su podaci načinjeni;
  - omogućiti jednostavnu pretragu podataka i elektronskih dokumenata;
  - omogućiti naprednu pretragu podataka i elektronskih dokumenata;
  - omogućiti pretragu koristeći bilo koji mehanizam imenovanja;
  - omogućiti pretragu od strane čitavog sistema;
  - omogućiti pretragu sa mesta na kome se nalazi ovlašćeni korisnik u aplikaciji „pretraži samo ovde“;
  - omogućiti filtriranje i pretraživanje traženih podataka;
  - navesti broj traženih rezultata;
  - pružiti mogućnost da se pretraživanje obogati dodatnim informacijama;
  - smanji broj nalaza, u zavisnosti od dodatnih informacija datih u pretrazi;
  - omogućiti čuvanje rezultata za kasniji pristup;
  - omogućiti otvaranje pronađenih podataka;
  - omogućiti slanje podataka koji se nalaze na mestima njihovog skladištenja u skladu sa pravilima i procedurama Ministarstva za regionalni razvoj;
  - omogućiti slanje dokumenata koji se nalaze na zvaničnim adresama elektronske pošte Ministarstva za regionalni razvoj i drugim adresama elektronske pošte;
  - onemogućiti slanje elektronskih dokumenata na privatne adrese elektronske pošte, izuzev ukoliko nije drugačije uređeno od strane MRR-a.

2.6 PRENOŠENJE

Sistem treba da:

- pruži mogućnost prenosa podataka u druge elektronske sisteme;
- obezbedi da se preneti dokumenti i elektronski podaci trebaju sačuvati u svom prvobitnom obliku, da ne budu degradirani, da se izvoze kao integralna jedinica i da ne gube metapodatke, druge dodatne informacije i veze sa dokumentima i drugim elektronskim podacima;
- obezbedi da se u slučaju prenosa ili izvoza elektronskih dokumenata izvoze u njihovoj trenutnoj strukturi, matičnom skupu, podređenom skupu i elektronskom dokumentu. To znači da sistem omogućava prenos dokumenata bez oštećenja organizacione hijerarhije skupova;
- u slučaju prenošenja klase, treba da sačuvaju sve skupove i dokumente u okviru te klase;

-
- u slučaju prenosa skupa, treba da sačuvaju sve podređene skupove i dokumente unutar tog skupa;
  - u slučaju prenosa elektronskog dokumenta, treba da sačuvaju sve metapodatke koji čine taj dokument;
  - obezbedi se da se prenos vrši nizom operacija, kao što su:
    - Zadržavanje sadržaja i strukture dokumenata od degradacije i obezbeđivanje da se sadržaj i struktura ne degradiraju;
    - Sve komponente elektronskog dokumenta se prenose zajedno. Elektronski dokument sa više komponenti mogu biti izveštaji koji uključuju svu prateću dokumentaciju za plaćanje, može biti elektronska pošta koji sadrži prilog itd;
    - Sve veze između dokumenta i njegovih metapodataka se čuvaju i ne utiču na njih;
    - Sve veze između dokumenta, skupova i klasa se čuvaju i ne oštećuju se;
  - pruži mogućnost masovnog izvoza dokumenata i elektronskih podataka;
  - omogući skladištenje tragova revizije za sve prenete dokumente;
  - čuva sve dokumente i elektronske podatke, dok se prenos ne završi;
  - omogući dve opcije nakon transfera:
    - Da se podaci sačuvaju u sistemu;
    - Da se podaci obrišu iz sistema;
  - u slučaju neuspeha prenosa ili izvoza, treba da odmah sačini izveštaj koji obaveštava korisnika koji su dokumenti preneti, a koji nisu;
  - pruži mogućnost kompresije i funkcije prenosa podataka;
  - obezbedi da u slučaju prenosa, preneti dokumenti i podaci zadrže šemu klasifikacije nepromenjenom.

2.7 IZVEŠTAVANJE

- Izveštavanje je veoma važna funkcija koja treba biti obezbeđena. Sistem treba da obezbedi, ali ne bude ograničen na, sledeće vrste izveštavanja:
  - Broj klasa;
  - Broj skupova;
  - Broj elektronskih podataka;
  - Broj korisnika;
  - Broj aktivnih korisnika;
  - Broj pasivnih korisnika.
- Izveštaji treba da budu jasni i sažeti;
- Izveštaji treba da daju samo informacije koje su unapred tražene;
- SISTEM mora da onemogućiti pristup neovlašćenim korisnicima;
- Izveštavanje treba pružiti samo ovlašćenim korisnicima;
- Automatski, izveštaji treba da se dostavljaju samo administratoru SISTEMA;

-
- SISTEM mora da obezbedi mogućnost štampanja izveštaja;
  - SISTEM mora da ponudi mogućnost slanja izveštaja putem elektronske pošte;
  - SISTEM treba da obezbedi otvaranje izveštaja drugim programima, office programima ili drugim programima za dalju obradu izveštaja;
  - Izveštaji se trebaju pružiti za različite vremenske periode, u skladu sa potrebama Ministarstva;
  - SISTEM treba da sadrži karakteristike za razvrstavanje i odabir informacija iz izveštaja;
  - SISTEM treba da sadrži karakteristike za sažimanje informacija izvučenih iz izveštaja;
  - U slučaju prenosa hibridnih dokumenata, SISTEM treba da obaveže administratora da potvrdi da li su fizički dokumenti preneti ili kakav je njihov status;

2.8 BRISANJE, IZMENA I PREMEŠTANJE ELEKTRONSKIH PODATAKA

- Brisanje i izmena dokumenata mora biti strogo kontrolisana.
- SISTEM treba da omogući strogu kontrolu brisanja i izmene sadržaja dokumenta, kako bi se obezbedio integritet dokumenata.
- Elektronski dokument, u načelu, korisnici ne smeju brisati sve dok nije istekao period čuvanja, koji utvrđuje Ministarstvo za regionalni razvoj Republike Kosovo, u skladu sa zakonskim potrebama i obavezama.
- SISTEM treba da liši korisnike od brisanja ili premeštanja elektronskih dokumenata.
- SISTEM treba da pruži mogućnost za izuzeće i dozvoli brisanje ili premeštanje dokumenta u slučaju posebnih zahteva.
- Elektronski dokument se može izbrisati tek nakon isteka roka čuvanja.
- SISTEM treba da obezbedi mogućnost brisanja dokumenta u slučaju greške ovlašćenog korisnika.
- U slučaju brisanja elektronskog dokumenta zbog greške ovlašćenog korisnika, SISTEM treba da obezbedi mogućnost čuvanja informacija za brisanje dokumenta u tragovima revizije.
- Takođe, u slučaju brisanja dokumenta, SISTEM treba da označi dokument kao „izbrisan ili premešten, datum brisanja, autor”.
- U slučaju premeštanja dokumenta, SISTEM treba da postavi pokazatelj na novo mesto.
- Označavanje nije obavezno u slučaju prenosa dokumenata iz SISTEMA u bilo koju drugu aplikaciju.
- SISTEM, u svakom slučaju, mora pružiti mogućnost obeležavanja prenetih klasa, skupova ili dokumenata.
- SISTEM treba da bude mogućnosti da prepozna razliku između premeštanja i prenosa. Ova dva treba tretirati kao dva različita procesa.

-
- SISTEMI treba da obezbedi strogu kontrolu za brisanje i izmenu skupova i klasa.
  - SISTEMI treba da omogući izvlačenje elektronskog dokumenta. Izvlačenje znači očuvanje prvobitnog dokumenta i uređene kopije.
  - Izvlačenje se treba omogućiti u posebnim slučajevima, kada MRR treba da objavi elektronske dokumente, koji sadrže osetljive informacije.

2.9 INTEGRACIJA

Sistem treba da:

- omogući integraciju svih postojećih razvijenih aplikacija, koje su sastavni deo elektronskog sistema koji smo razvili;
- pruži mogućnost integracije sa svim postojećim aplikacijama i bazama podataka;
- integracija SISTEMA sa drugim aplikacijama Ministarstva za regionalni razvoj se treba izvršiti u skladu sa politikama, pravilima i procedurama Ministarstva;
- pruži mogućnost dobijanja elektronskih dokumenata iz drugih postojećih aplikacija u skladu sa politikama Ministarstva;
- dokumenti dobijeni iz drugih aplikacija Ministarstva, u skladu sa pravilima i procedurama Ministarstva, trebaju se dostaviti posebno i moraju se razlikovati od elektronskih podataka koji se nalaze u sistemu;
- lišavanje od davanja informacija, ukoliko se to zahteva od aplikacija;
- pruža informacije samo ukoliko to zahteva SISTEM i samo ukoliko korisnik ima prethodno ovlašćenje.

2.10 NEFUNKCIONALNI ZAHTEVI

Navigacija i korišćenje

Sistem treba da:

- bude lak za korišćenje;
- se, u momentu pristupa, svakom korisniku treba biti prikazati prva stranica aplikacije. Prva stranica aplikacije treba da bude polazna tačka;
- prva stranica aplikacije ne treba da bude učitana sa podacima, izuzev ukoliko se drugačije ne zahteva tokom razvoja;
- Korisnik treba da vidi samo one podatke za koje je prethodno ovlašćen;
- Korisnici koji nemaju pristup nijednom dokumentu trebalo bi da vide prvu stranicu, ali stranica ne bi trebalo da sadrži nikakve informacije. Stranica treba da bude prazna;

-
- omogućiti unošenje elektronskih dokumenata u bilo koji prozor/knjigu, kao što to čini na fizički način;
  - organizuje dokumente u okviru sistema na osnovu identifikacionog broja ili, u slučaju odsustva, na osnovu imenovanja dokumenta;
  - Korisnik treba da bude u mogućnosti da u bilo kom trenutku zna svoje mesto tokom navigacije;
  - SISTEM treba da, tačno, prikaže čitav put korisnika tokom navigacije.

Početna strana

- Početna strana SISTEMA ne treba da bude popunjena informacijama.
- Početna strana treba da bude lako dostupna korisniku i laka za navigaciju.
- Početna strana treba da obezbedi polje za pretragu elektronskih dokumenata.
- Početna strana treba da obezbedi korisniku informacije za koje korisnik ima prethodno ovlašćenje.
- Informacije treba da budu organizovane u obliku stabla, na hijerarhijski način.
- Hijerarhijski oblik treba da sadrži klase, skupove i dokumente unutar skupova.
- Korisnik treba da bude u mogućnosti da pronađe traženi dokument u polju za pretraživanje dokumenata.
- Korisnik treba da bude u mogućnosti da pronađe elektronski dokument navigacijom kroz klase i skupove.
- Početna strana takođe može da obezbedi spisak najtraženijih dokumenata.
- Početna strana treba da obezbedi i logo Ministarstva za regionalni razvoj.
- Za korisnika, Početna strana treba da obezbedi jednu stranicu za svaku knjigu protokola.
- Korisnik, u zavisnosti od prirode dokumenta, treba da bude u mogućnosti da registruje dokument na odgovarajućoj strani.
- SISTEM treba da pošalje dokument u određenu klasu, skup i podskup, tako da se može pročitati identifikacioni broj ili naziv dokumenta.
- SISTEM treba da pruži mogućnost da se sa spiska dokumenata i identifikacionih brojeva pronađe naziv dokumenta i da se uz čitanje identifikacionog broja priloži odgovarajući naziv. Isto važi i za prilog identifikacionog broja, ukoliko se dokument unosi u sistem koristeći naziv dokumenta.

Podrška

Sistem treba da:

- obezbedite podršku za najmanje 200 korisnika.
- omogućiti pristup svim korisnicima unutar objekta Ministarstva.

-
- omogućiti administratoru aplikacije da dozvoli ili odbije pristup gore navedenim licima, u skladu sa politikom upravljanja informacijama Ministarstva.